

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wprowadzenie

Author: Alina Szczurek-Boruta

Citation style: Szczurek-Boruta Alina. (2016). Wprowadzenie. W: A. Szczurek-Boruta, B. Chojnacka-Synaszko, A. Gancarz (red. nauk.), "Szkoła i rodzina w środowisku lokalnym : teoria i praktyka" (S. 7-10). Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wprowadzenie

Niniejsza książka – zbiorowo opracowany tom – ukazuje problematykę szkoły i rodziny w kontekście teorii i praktyki. Teorie naukowe opisują, wyjaśniają i interpretują rzeczywistość oraz praktykę. Ich wykorzystanie i stosowanie czyni praktykę bardziej racjonalną¹. Problemy związków teorii naukowych z praktyką w odniesieniu do rodziny i szkoły osadzone są w kontekście zmiany społecznej i życia codziennego². W opracowaniu tym podejmujemy dyskurs na temat lokalnego środowiska życia³, które jest realną i konkretną przestrzenią funkcjonowania rodziny i szkoły, pełni fundamentalne role socjalizacyjno-edukacyjne⁴, jest źródłem tożsamości jednostek, grup i zbiorowości.

W części pierwszej tomu pt. *Studia i poglądy na temat teorii i praktyki edukacyjnej* znalazły się teksty dotyczące: problemów kształtowania tożsamości dzieci, młodzieży ukierunkowanej ku tolerancji (Jerzego Nikitorowi-

---

¹ Związki teorii naukowych ze współczesną praktyką (społeczną, edukacyjną, kulturalną) podejmowane są w wielu opracowaniach, m.in.: M. Nowak, *Metodologia pedagogiki między „naukowością/teoretycznością” a „praktycznością”*, w: D. Kubinowski, M. Nowak (red.), *Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie*, Kraków 2006, Oficyna Wydawnicza „Impuls”; S. Palka, *Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna*, Gdańsk 2006, GWP; T. Hejnicka-Bezwińska, *Pedagogika ogólna*, Warszawa 2008, WAiP; A. Radzewicz-Winnicki, *Pedagogika społeczna*, Warszawa 2008, WAiP; A. Radzewicz-Winnicki, *Żywiotowość otaczającej współczesności a szansa na homeostazę społeczną*, Zielona Góra 2014, Wyd. Uniwersytet Zielonogórski.

² Codziennność – jak twierdzi Andrzej Radzewicz-Winnicki – to przestrzeń społeczna, w której przebywa człowiek, subiektywna wiedza o świecie. Por. A. Radzewicz-Winnicki, *Edukacja a życie codzienne*, Katowice 2001, Wyd. UŚ.

³ Środowisko lokalne to szczególny typ środowiska wychowawczego. Por. T. Pilch, *Środowisko lokalne*, w: D. Lalak, T. Pilch (red.), *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Warszawa 1999, ŻAK.

⁴ Zob. m.in. M. Winiarski, *Szkoła środowiskowa i jej obecność w edukacji równoległej, permanentnej i środowiskowej*, „Pedagogika Społeczna” 2015, nr 3, s. 53–76.

cza); miejsca i znaczenia szkoły w środowisku lokalnym (Zenona Jasińskiego); partnerstwa edukacyjnego szkoły i rodziców, form współpracy i jej efektów (Agaty Cudowskiej, Sonjii Petrovska, Despiny Sivevska); potrzeby wsparcia rodzinnego i środowiskowego w rozwiązywaniu kryzysów rozwojowych młodzieży (Jolanty Suchodolskiej); funkcji i zadań szkoły wyższej w kontekście rozwoju mikro i makroregionu (Żanetty Kaczmarek); edukacji jako kapitału społeczności lokalnych (Eugenii Karcz-Taranowicz); działań i interakcji społeczno-kulturowych w środowisku osiedla miejskiego (Edwarda Nycza).

Wśród zgromadzonych w tej części publikacji tekstów są rozprawy teoretyczne, opracowania przeglądowe przedstawiające indywidualne poglądy, stanowiska i podejścia zarysowujące panoramę problemów, które są ważne zarówno dla różnych subdyscyplin pedagogicznych, jak i polityki społecznej. Jest to wyrazem otwartości stanowiącej niezbywalny element organizującego pedagogikę paradygmatu.

Zasadniczą treść drugiej części pt. *Badania środowiska, relacji i stosunków wychowawczych* stanowią teksty zawierające wyniki badań (głównie sondaży) dotyczących rozmaitych obszarów działania różnych typów szkół, funkcjonowania rodziny, współpracy szkoły i rodziny oraz działań na rzecz środowiska lokalnego. Składa się to na parcjalną, ale stosunkowo wielostronną diagnozę. Opracowania te kontynuują lub poszerzają wątki eksponowane we wcześniejszych tomach w serii „Pedagogika Społeczna”⁵, ale także w serii „Edukacja Międzykulturowa”⁶.

---

⁵ Zbiór ukazuje się jako czwarty w serii prac „Pedagogika Społeczna” przygotowywanej przez Zakład Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Instytutu Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wykaz wszystkich publikacji z serii jest zamieszczony na końcu książki.

⁶ Seria „Edukacja Międzykulturowa” ukazuje się od 1992 roku. Pomysłodawcą powstania serii, jej redaktorem i autorem logo jest prof. zw. dr hab. Tadeusz Lewowicki. Przy współpracy cieszyńskiego wydziału Uniwersytetu Śląskiego i Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP w Warszawie ukazało się około 70 tomów. Współredaktorami i autorami rozdziałów są pracownicy Zakładu Pedagogiki Ogólnej i Metodologii Badań oraz Zakładu Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej/ZPSiEM (Alina Szczurek-Boruta, Janina Urban, Jolanta Suchodolska, Barbara Chojnacka-Synaszkó, Aleksandra Gancarz).

Autorzy opracowań zamieszczonych w tej części książki koncentrują się na problematyce współdziałania szkoły z rodziną i instytucjami środowiska lokalnego. Zwracają uwagę na: partnerstwo szkoły i rodziny (Łucja Rzechek-Zymróż); specyfikę współpracy szkół z rodzicami, trudności tej współpracy z punktu widzenia rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół (Barbara Lulek, Bożena Marzec); rolę rodziny w kształtowaniu i utrzymywaniu więzi sąsiedzkich (Magdalena Szczepańska); współpracę instytucji systemu pieczy zastępczej ze szkołami (Tomasz Gebel). W tej części znalazły się także teksty opisujące różne aspekty pracy rozmaitych szkół, także szkoły wyższej w konkretnym środowisku lokalnym. Przedmiotem swoich rozważań autorzy kilku tekstów uczynili: rolę rodziny w przekazywaniu wartości (Sylvia Ryszawy); opinie nauczycieli na temat realizacji zadań szkoły, m.in. kształtowania poczucia wspólnotowości, rozwijania umiejętności współpracy (Anna Twardzik); rolę szkoły w kształtowaniu przyjaźni dziecięcych (Beata Podgórska, Anna Podgórska); udział szkoły wyższej w kształtowaniu kompetencji społecznych i umiejętności życiowych studentów (Anna Śladek). Zgromadzone teksty zapraszają do interdyscyplinarnej dyskusji, wspólnego poszukiwania i odkrywania nowych obszarów poznawczych, badawczych, ale i rozwiązań praktycznych.

W zbiorze tym są opracowania (Jolanty Suchodolskiej, Sylwii Ryszawy), w których prezentowane są fragmentaryczne wyniki badań zespołowych realizowanych w szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w powiecie cieszyńskim⁷. Wyniki tych badań przynoszą sporo informacji o młodzieży zamieszkującej w południowej części pogranicza polsko-czeskiego, ich funkcjonowaniu, edukacji i przygotowaniu do życia. Jest to materiał dający wiele do myślenia, potwierdzający zasadność podejmowanych przez różne środowiska działań na rzecz poprawy warunków funkcjonowania młodzieży, rodziny i szkoły, wyznaczający mapę problemów do rozwiązania, ale i stonowiący zachętę do zmian.

Mamy nadzieję, że publikacja tej książki ułatwi wymianę poglądów i doświadczeń, pomoże w nawiązaniu dialogu badaczy i praktyków. Niektóre za-

---

⁷ Autorzy poszczególnych tekstów odwołują się do zgromadzonego materiału badawczego uzyskanego w trakcie badań zespołowych pt. *Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w społecznościach zróżnicowanych kulturowo*, prowadzonych w roku 2016 przez pracowników Zakładu Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie.

gadnienia są przedmiotem rozważań kilku autorów. Sprzyja to wielostronnemu oglądowi omawianych spraw, poznaniu różnych poglądów i rozmaitych podejść metodologicznych. Inspiruje do nowych poszukiwań, szerszych badań, czasem do dyskusji, do podejmowania uogólnień, proponowania nowych ujęć teoretycznych i sugestii praktycznych.

Dziękuję znakomitym recenzentom: Panu Profesorowi Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu i Panu Profesorowi Wiktorowi Rabczukowi za cenne uwagi i merytoryczne sugestie.

Wydanie tej książki stało się możliwe dzięki niezmiennej przychylności, pomocy władz akademickich Uniwersytetu Śląskiego Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej oraz Starostwa Powiatowego w Cieszynie. Wszystkim Osobom, które przyczyniły się do powstania publikacji, pragniemy wyrazić uznanie i podziękowania.

Alina Szczurek-Boruta

Bibliografia

- Hejnicka-Bezwińska T., *Pedagogika ogólna*, Warszawa 2008, WAiP.
- Nowak M., *Metodologia pedagogiki między „naukowością/teoretycznością” a „praktycznością”*, w: D. Kubinowski, M. Nowak (red.), *Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie*, Kraków 2006, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Palka S., *Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna*, Gdańsk 2006, GWP.
- Pilch T., *Środowisko lokalne*, w: D. Lalak, T. Pilch (red.), *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Warszawa 1999, ŻAK.
- Radziewicz-Winnicki A., *Edukacja a życie codzienne*, Katowice 2001, Wyd. UŚ.
- Radziewicz-Winnicki A., *Pedagogika społeczna*, Warszawa 2008, WAiP.
- Radziewicz-Winnicki A., *Żywiotowość otaczającej współczesności a szansa na homeostazę społeczną*, Zielona Góra 2014, Wyd. Uniwersytet Zielonogórski.
- Winiarski M., *Szkoła środowiskowa i jej obecność w edukacji równoległej, permanentnej i środowiskowej*, „Pedagogika Społeczna” 2015, nr 3.